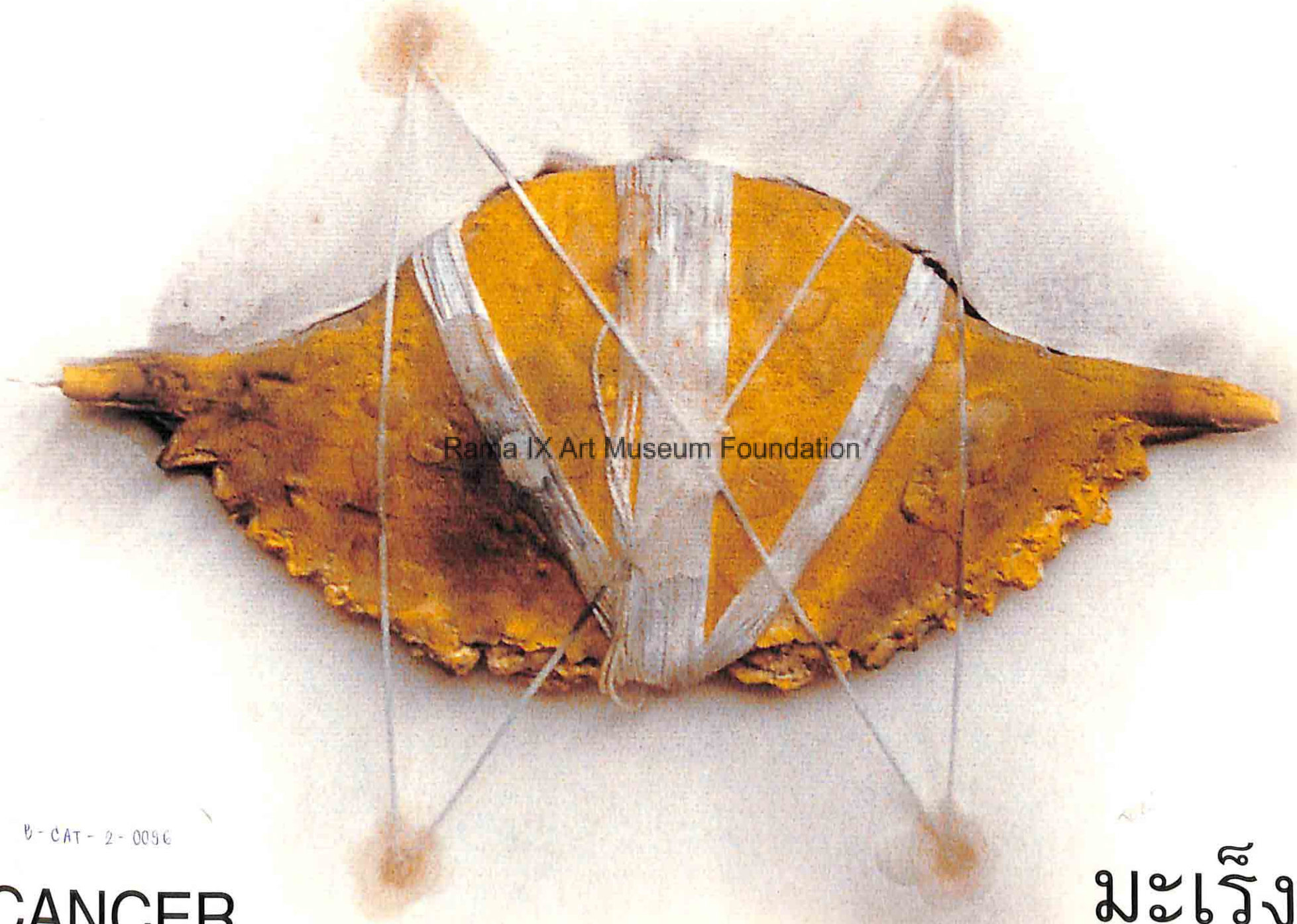

Rama IX Art Museum Foundation

B-CAT-2-0096

CANCER

มะเร็ง

Rama IX Art Museum Foundation

ธนะ เลาหกัยกุล

มะเร็ง

Rama IX Art Museum Foundation

Cancer

Thana Lauhakaikul

ธนะ เลาหกัยกุล มีถิ่นฐานการปฏิบัติงานที่สหรัฐอเมริกา ทั้งในฐานะศาสตราจารย์ทางศิลปะ ของมหาวิทยาลัยเท็กซัส เมืองออสติน และในฐานะศิลปินผู้สร้างสรรค์งานหลากหลายทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม และสื่อผสมในแนวจัดวาง เขาเดินทางไป-กลับระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ปีละหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้มิใช่เพราะว่าเขามีธุรกิจหรือเวลาว่าง หรือเงินค่าเครื่องบินเหลือเฟือที่จะจ่ายเป็นค่าเดินทาง หากแต่ว่ามันเป็นภาวะจำเป็นสำหรับชีวิตของเขา ในการเดินทางกลับมาเพื่อดูแลรักษาสุขภาพร่างกายอย่างใกล้ชิดร่วมกับแพทย์ผู้ทำการรักษาเขา

หลายปีมาแล้ว แพทย์ตรวจพบว่าเขาเป็นมะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะ และมันจะลุกลามต่อไปหากไม่ทำการเยียวยารักษาอย่างจริงจัง และด้วยวิธีการที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ ละมุนละม่อม การต่อสู้กับโรคร้ายเพื่อยับยั้งการรุกรานเติบโตของเซลล์มะเร็ง ต้องอาศัยทั้งความเข้มแข็งของจิตใจและมั่นคงต่อการให้เวลาในการสร้างภูมิคุ้มกัน สั่งสมความแข็งแกร่งให้กับสภาพร่างกาย

สำหรับผู้ซึ่งรู้จักธนะมาก่อน ย่อมรู้ดีว่าจิตใจอันห้าวหาญ เด็ดเดี่ยว เป็นคุณสมบัติของเขาอย่างไม่ต้องสงสัย จะมีก็แต่เพียงร่างกาย ผอม บาง และวัยอันแก่กล้าของเขาเท่านั้น ที่จะต้องให้ความเอาใจใส่ และบำรุงรักษา เพื่อให้เป็นฐานที่มั่นซึ่งมีพลานุภาพเพียงพอในการต่อกรกับเซลล์เนื้อร้ายนับตั้งแต่นั้นมา ธนะจึงสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพร่างกายว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตยิ่งกว่าผลงานศิลปะ...

ย้อนหลังกลับไปเมื่อ 40 ปีที่แล้ว เด็กหนุ่มจากจังหวัดระยองเดินทางเข้ามาศึกษาศิลปะที่โรงเรียนช่างศิลป และในระดับอุดมศึกษาที่คณะจิตรกรรม ประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้วยแรงบันดาลใจ และความมุ่งมั่นที่จะดำเนินรอยตามบูรพาจารย์ทางด้านประติมากรรม เยี่ยงศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี และ อ.สนั่น ศิลากรณ์ แต่ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับเขาในโลกศิลปะของไทยในยุคต้นๆ กลับเป็นผลงานจิตรกรรมแนวเหนือจริง ที่เขาได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ 2 เหรียญเงิน จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 16 เมื่อปี พ.ศ. 2508 จิตรกรรมชื่อ "ละครโรงใหญ่" เป็นภาพอุปมาอุปไมย เสียดสี พฤติกรรมฉ้อฉล หน้าไหว้หลังหลอก เชือดไก่ให้ลิงดู ของผู้มีอำนาจในสังคมยุคนั้น (และดูเหมือนความหมายของภาพนี้จะยังใช้ได้ดีกับกายภาพปัจจุบันของภาพเขียนชิ้นนี้ ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยศิลปากรที่ปล่อยให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง ตามที่ธนะได้ร้องอุธรณ์ไว้) จิตรกรรมชิ้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ ความรู้สึก และปฏิกิริยาของเขาที่มีต่อสภาพสังคมในฐานะของศิลปิน และโครงสร้างรูปแบบในแนวทางการสร้างสรรค์งานศิลปะของเขาในเวลาต่อมา อันเป็นต้นเหง้าทางจินตภาพและอัตลักษณ์ของเขาอย่างแท้จริง

ธนะเป็นศิลปินที่ไม่ติดยึดกับรูปแบบวิธีการแสดงออกทางศิลปะ และไม่วิตกกลัวจะมีคนค่อนขอดว่าทำงานอย่างไร้เอกลักษณ์ เขาใช้ศักยภาพในตัวตนของเขาอย่างเต็มความสามารถและเหมาะสม ตามสภาพของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของเรื่องนั้นๆ ดังจะเห็นได้ว่าเขารับงานปั้น ประติมากรรม เพื่อเป็นอนุสาวรีย์ที่สำคัญ หลายชิ้น อาทิ ภาพเขียนสื่อสมุทรสำหรับอนุสาวรีย์สุนทรภู่ ที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง อนุสาวรีย์ตำรวจตระเวนชายแดน ที่จังหวัดขอนแก่น ประติมากรรมที่เมืองโบราณ บางปู ประติมากรรมอนุสาวรีย์ที่วัดไผ่โรงวัว ภาพเขียนประดับผนังในแนวฝันเฟื่องของบริษัทขายรถยนต์เยอรมัน ริมถนนราชดำเนิน (รวมทั้งประติมากรรมอนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่จังหวัดอยุธยา ซึ่งเป็นงานปั้นอนุสาวรีย์ชิ้นล่าสุด ซึ่งแล้วเสร็จไปเมื่อ 2-3 ปีที่ผ่านมานี่เอง) ผลงานเหล่านี้แสดงให้เห็นทักษะ ฝีไม้ลายมือในแนวเหมือนจริง และพละกำลังในการถ่ายทอดชีวิตจิตใจในผลงานเหล่านี้

ธนะเป็นแบบอย่าง (Model) ที่ชัดเจนถึงผลผลิต ภายใต้หลักสูตรการศึกษาของคณะจิตรกรรม ประติมากรรม ในมหาวิทยาลัยศิลปากรยุคนั้น ที่มีพื้นฐานอันแกร่งกล้าในด้านวิชาการ (Academic) ฝีมือเชิงช่าง (Craftmanship) และความสามารถในการพัฒนาความคิด ซึ่งเป็นมูลปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับศิลปินผู้สร้างสรรค์ (Innovative Artist)

Rama IX Art Museum Foundation

ธนะมีโอกาสจากการสนับสนุนของพี่ชายให้เดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาโท ที่วิทยาลัยศิลปแมสสาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2513 หลังจากสำเร็จการศึกษาในปี 2517 เขาได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยวอชิงตัน เมืองเซ็นต์หลุยส์ เป็นเวลาถึง 3 ปี ก่อนที่เขาจะเป็นผู้สอบผ่านการแข่งขันจากผู้สมัครทั่วประเทศ บรรจุเข้าเป็นอาจารย์ประจำที่มหาวิทยาลัยเท็กซัส เมืองออสติน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จวบจนปัจจุบัน

การดำเนินชีวิตและการทำงานศิลปะในอเมริกา ประเทศที่เป็นศูนย์กลางศิลปะของโลก ไม่ใช่เรื่องง่ายๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนผิวสี และคนหน้าเหลืองจากเอเชีย ธนะผ่านความยากลำบาก และฟันฝ่าอุปสรรคนานัปการ ก็ด้วยความสามารถจากหยาดเหงื่อ แรงงาน และมันสมองของเขา ที่กลั่นกรองเป็นผลงานศิลปกรรม เกียรติยศ และรางวัลมากมายเป็นข้อพิสูจน์ถึงความสำเร็จ การยอมรับของชุมชนสังคมชาวอเมริกันที่มีต่อผลงานของเขา รางวัลจากการประกวดประติมากรรมหลายครั้ง รวมทั้งประติมากรรมสำหรับอนุสาวรีย์สงครามเวียดนามของแคว้นทราวิส เมืองออสติน ซึ่งทำให้เขาโด่งดังเป็นที่รู้จักและดังขึ้นไปอีกเมื่อถึงขั้นตอนการจัดสร้างจริง ได้เกิดประเด็นข้อวิพากษ์จากศูนย์กองทหารในเมืองออสตินที่ไม่เข้าใจความหมาย และไม่อาจยอมรับความคิดในรูปทรงของงานชิ้นนี้ได้ ทั้งๆ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางศิลปกรรมตัดสินให้ได้รับรางวัลชนะเลิศแล้วก็ตาม ซึ่งในที่สุดธนะก็ตัดสินใจถอนตัวจากการจัดสร้างเพื่อยุติปัญหาทั้งหมด นอกจากนี้เขายังได้รับทุนสนับสนุนสร้างสรรค์งานศิลปะจากสถาบันต่างๆ เป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน ทั้งจากมูลนิธิร็อกกี้ เฟลเลอร์, National Endowment for the Arts, Art Matters, Foxworth Centennia Fellowship, Robert Hamilton Author Award, Ruth Head Endow Profssorship

ด้วยรากฐานความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในด้านประติมากรรม อันเป็นงานสามมิติ ทำให้เขาสนใจศิลปะในแนวจัดวาง (Installation) ซึ่งใช้สื่อหลากหลายในการสร้างผลงานแต่ละชุดแต่ละความคิด ผลงานบางชิ้นสร้างสรรค์ให้ประสานกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม บางครั้งเขาก็ใช้แสดงสดแบบ Performance ที่ใช้ร่างกายของเขาเป็นสื่อในการแสดงออก

ใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ถึงแม้ธนะจะมีโอกาสนำผลงานมาจัดแสดงเผยแพร่ให้ผู้สนใจในประเทศไทยได้ชมกัน ก็เป็นเพียงแต่ผลงานชุดเล็กๆ ที่เข้าร่วมแสดงกลุ่ม ดูเหมือนการแสดงเดี่ยวจะมีเพียงครั้งเดียวในแบบ Site Specific ที่ป่าชายเลนของจังหวัดระยอง นอกจากนั้นก็เป็นการร่วมแสดงในโครงการกับกลุ่มศิลปินในวาระและโอกาสต่างๆ กันไป

ธนะจัดเป็นศิลปินอาวุโสหัวก้าวหน้าคนหนึ่งของไทย งานทุกประเภทที่เขาจับมาทำจะกลายเป็นต้นฉบับสำหรับให้ศิลปินรุ่นหลังๆ ได้ดำเนินตาม เขาเองก็ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่และมีแรงขับเหลือเฟือที่จะทดลอง ก้าวเดินไปข้างหน้าและทิ้งผู้ตามให้อยู่เบื้องหลังเสมอ

เมื่อธนะพบว่าเขาเป็นมะเร็ง หลักการเบื้องแรกตามคำแนะนำของแพทย์ก็คือให้ดูแลสุขภาพร่างกายและควบคุม เลือกสรรอาหารที่บริโภคว่าจะไม่ไปกระตุ้นเซลล์ร้ายให้กำเริบแพร่กระจาย เป็นเวลาหลายปีของขั้นตอนการรักษาด้วยสมาธิจดจ่อได้เปลี่ยนมุมมองและทัศนคติในการดำรงชีวิตของธนะโดยสิ้นเชิง เขาพบสัจธรรมที่ว่า สุขภาพของคนเป็นสิ่งที่มีค่าและความหมายมากกว่าสิ่งใดทั้งปวง แม้นบุพการีที่กำลังให้กำเนิดทารกก็ยังภาวนาขอให้ลูกน้อยมีสุขภาพร่างกายอันแข็งแรงพร้อมที่จะเจริญเติบโต มีพัฒนาการทางสมอง ความสามารถในการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างยืนยาว

การมีชีวิตร่วมกับมะเร็งในกายของเขาเป็นเวลาหลายปี ได้ปลุกเร้าจินตภาพในการสร้างสรรค์ผลงานชุด “มะเร็ง” ซึ่งเป็นการแสดงเดี่ยวครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในชีวิตสำหรับธนะในระดับพิพิธภัณฑ์

เป็นเวลาเกือบ 3 ปีเต็มสำหรับการถ่ายทอด กลั่นกรอง แก้ปัญหา ในขั้นตอนของกระบวนการคิด ลงมือสร้างสรรค์ และระยะเวลาอีกเกือบ 2 เดือน สำหรับแรงงาน

Rama IX Art Museum Foundation

มูลนิธิ
พิพิธศิลปะแห่งรัชกาลที่ ๙
RAMA IX ART MUSEUM FOUNDATION

นานนับร้อยๆ ชั่วโมง ในการติดตั้ง จัดวางผลงาน เพื่อให้ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์เปิดแสดงได้ด้วยระยะเวลาแสนสั้นเพียงแค่ 1 วัน และอีกส่วนหนึ่งมีระยะเวลาการแสดงเท่ากับอายุของแสงไฟตะเกียงดวงเล็กๆ ที่น่าจะไม่ถึง 7 วัน

ผู้ชมอาจพิศวงงงงวย เมื่อเดินผ่านส่วนแรกของผลงาน ซึ่งเขาได้เปลี่ยนแปลงพื้นที่ของพิพิธภัณฑ์ให้กลายเป็นตลาดสด จัดจำหน่ายผัก ผลไม้ ข้าวปลาอาหาร และตลาดจะวายไปเฉกเช่นเดียวกับตลาดสดที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ซึ่งตามความตั้งใจของเขาก็คือ การสลายบทบาทและข้อจำกัดของพื้นที่หอศิลป์ให้เป็นตลาดที่ผู้ชมสามารถจับจ่ายซื้อหาสินค้าทุกชิ้นโดยเสรี จะมีเพียงผู้ชมที่เข้าร่วมในวันเปิดงานเท่านั้นที่จะกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของผลงานศิลปะ และมีส่วนร่วมในประสบการณ์ครั้งนี้

พื้นที่ในส่วนต่อมา ผู้ชมจะสัมผัสกับเส้นเชือกเล็กๆ สีขาวที่ห้อยโยงจากฝ้าเพดาน เพื่อแขวนรูปหล่อปูนพลาสเตอร์กระดองปู ซึ่งเมื่อเพ่งในส่วนรายละเอียดจะพบว่า บนผิวกระดองปูจะมีรูปนูนของพระเครื่อง หรือเหรียญพระประทับอยู่บนแต่ละกระดอง ซึ่งมีจำนวนมากกว่าพันกระดอง ห้อยเรียงตลอด 4 ห้องใหญ่ บนพื้นของแต่ละห้องนิทรรศการจะจัดวางเป็นแถวเป็นแนวของจานข้าว ตะเกียบ กล่องกระดาษบรรจุตะเกียง ซึ่งวางเคียงคู่กับตะเกียงที่จุดไฟสว่างไสว พัดลมตั้งพื้นหลายขนาด หลายสีสัน รวมทั้งกล่องกระดาษบรรจุพัดลม วัตถุเหล่านี้ไม่มีอะไรที่เกี่ยวพันกับศิลปะในแบบแผนดังเดิม ไม่มีความพิเศษในรูปทรง หรือการเสริมแต่งให้ดูแปลกไป เป็นเครื่องใช้ดาษดื่นที่หาซื้อได้ทั่วไป ธนะกำลังทลายกำแพงและขีดจำกัดของศิลปะตามขนบนิยม และแปลงเครื่องใช้ไม้สอยสามัญธรรมดาให้เป็นศิลปะวัตถุ และให้โอกาสแก่ผู้ชมสามารถเลือกซื้อได้ในราคาที่เห็นสมควรจะจ่าย

ธนะต้องการสื่อสารอะไรถึงผู้ชม? ปูเป็นสัญลักษณ์ของดาวพระเคราะห์ในทางโหราศาสตร์ ก็คือ ราศีกรกฎ ซึ่งในภาษาอังกฤษเขียนว่า Cancer จานข้าวกับตะเกียบ อาจแปลความหมายในด้านการบริโภค ในขณะที่แสงตะเกียงอาจหมายถึงชีวิตและลมหายใจ พัดลมสีสวยที่พัดพากระแสลมไปทุกทิศทาง อาจตีความถึงการแผ่ซ่านของโรคร้าย

โดยนัยที่ซับซ้อน เขาได้ซ่อนความหมายให้ผู้ชมได้พิจารณาไตร่ตรอง ตีความในทุกก้าวย่างที่ผ่านเข้าไปในบรรยากาศและพื้นที่ เพื่อการสัมผัสด้วยความคิดคำนึงของจิตใจ นอกเหนือจากการเห็นบรรดาวัตถุ สิ่งของ ที่ถูกจัดวางอย่างเป็นระบบระเบียบ ซึ่งเป็นกายภาพทางสายตา

ธนะกำลังนำเราไปสู่การสำรวจสิ่งที่อยู่ภายในตัวตนของเขา เซลล์ เลือด เนื้อ ลมหายใจ และมะเร็งร้าย เขาเคยพูดว่า "ถ้ากูอยู่ เอ็งก็ยังอยู่ แต่ถ้ากูตายเมื่อไร เอ็งก็ตายตามกูไปด้วย" มันมีความหมายว่า เขากำลังประนีประนอมกับเพื่อนมะเร็งกระนั้นหรือ? โอสถขนานใด อาหารประเภทไหน ที่จะยับยั้งการเติบโตแพร่ขยายของมะเร็งให้เชื่องช้าลง เจ้าจงรับมันไว้เถิด เพื่อที่ข้าจะได้มีชีวิตอยู่ และเจ้าก็จะมีชีวิตอยู่กับข้าต่อไป...

ในบัตรเชิญธนะเขียนว่า ผลงานของเขาจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อผู้ชมได้พูดคุยกันถึงเรื่องราวนั่นคือความปรารถนาดีและความหวังที่จะให้ผู้คนได้หันมาเอาใจใส่ดูแลรักษาสุขภาพพลานามัยของร่างกายให้สมบูรณ์ เพราะมันสมองอันชาญฉลาดเลิศล้ำ ความสามารถที่ล้นเหลือ เงินตราทรัพย์สมบัติมหาศาล ก็คงหาค่าไม่ได้ ถ้าปราศจากร่างกายที่เข้มแข็งของผู้เป็นเจ้าของคุณสมบัติเหล่านั้น

หากร่างกายของมนุษยชาติอ่อนแอ เต็มไปด้วยโรคร้าย ศิลปกรรมที่ยิ่งใหญ่ก็คงไม่ได้ถูกสร้างสรรค์และปราศจากผู้ชื่นชมรับรู้ ก็ร่างกายของมนุษย์นี่แหละคือจุดเริ่มต้นเหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมด ก่อนที่จะก้าวออกไปประกอบกิจกรรมการงานทั้งปวงเพื่อสร้างชีวิต ครอบครัว ชุมชน สังคม ชาติ ให้ไปสู่ความรุ่งโรจน์สถาพร

สมศักดิ์ เชาวน์ธาดาพงศ์

15 ธ.ค. 2545

Rama IX Art Museum Foundation

ดิน
Earth

น้ำ
Water

ข้าว ผัก ผลไม้ ออกกำลังกาย สมาธิ เครียด ครุ่น ล้างสารพิษ

Rice, Vegetable, Fruit, Exercise, Meditation, Stress & Tension, Detoxification

เสียงเพลง

กระดองปู

ตะเกียงน้ำมันก๊าด

ไม้ขีดไฟตราพญานาค

ตะขอลวดผูกเชือกแขวนปูแขวนตะเกียง

กล่องกระดาษขนาดเล็กขนาดใหญ่

ต้นไม้

ดอกไม้

น้ำมนต์จากวัดปากน้ำภาษีเจริญ

ตะเกียบ

ถ้วยและจาน

พัดลม

พระสมเด็จเนื้อผงของหลวงปู่ดู่วัดสะแก อยุธยา

ข้าวสาร

ผักและผลไม้

ข้าวแกง

ขนมจีน

ผัดไทย

ส้มตำ + ไก่ย่าง

ก๋วยเตี๋ยว

ขนมหวาน ชา กาแฟ และเครื่องดื่ม

นวดแผนโบราณ

เสื่อ

หมอดู

หนังสือ

หน้าต่างกระจกเงา

กล่องกระจกเงา

Rama IX Art Museum Foundation

Wind
ลม

Fire
ไฟ

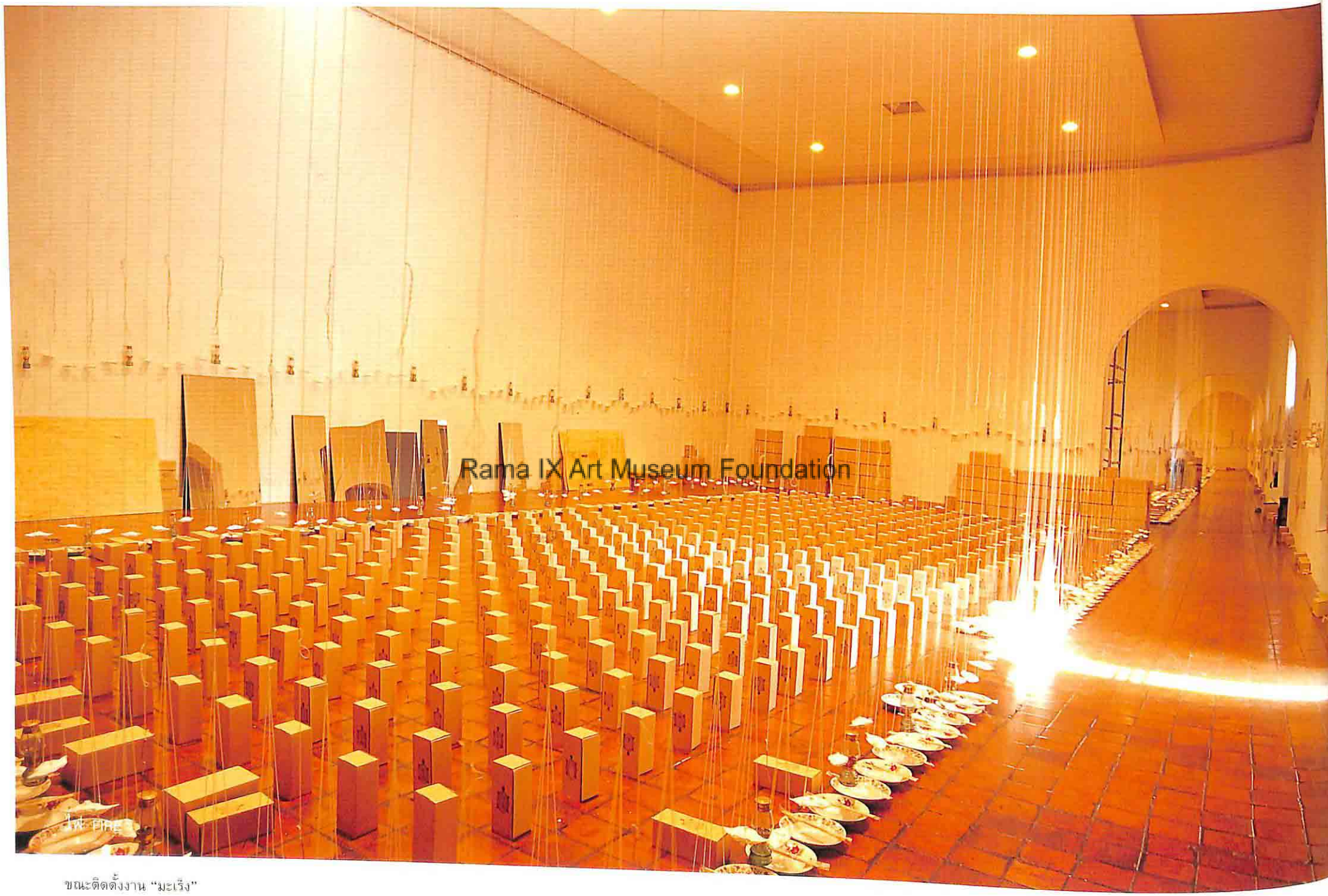

Rama IX Art Museum Foundation

ขณะติดตั้งงาน "มะเร็ง"

Work in progress "CANCER"

Rama IX Art Museum Foundation
ลม WIND

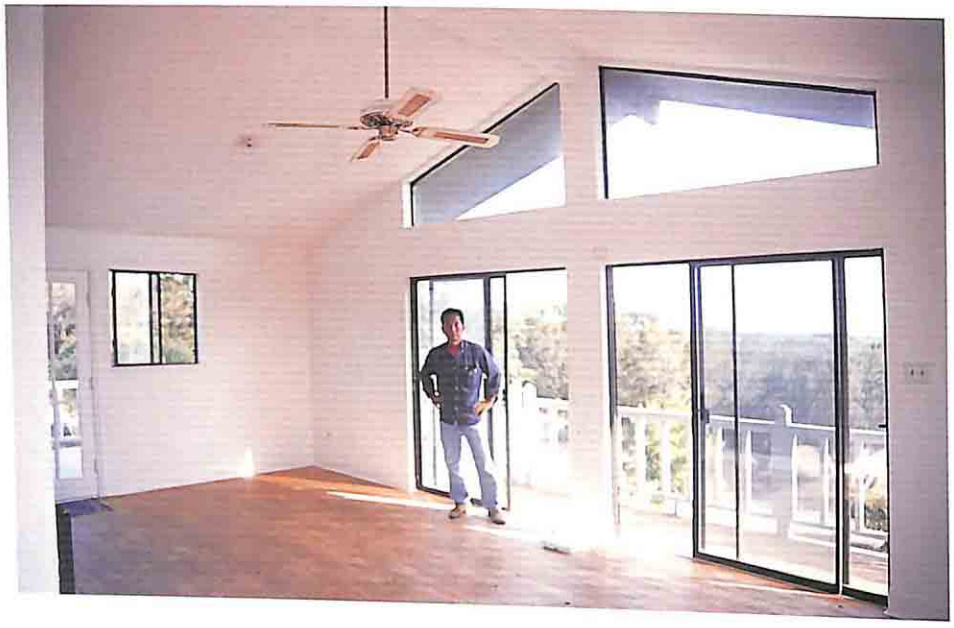

Rama IX Art Museum Foundation